

นิทานระตะ

(ฉบับคนกับเอง)

ทันดูร้อนปลายเดือนมีนาคมที่ผ่านมา (๒๕๕๑) คณะครูอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์จำนวนหนึ่งนำโดยรองอธิการบดี อาจารย์สุดใจ สะอาดยิ่ง พร้อมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในสภามหาวิทยาลัย และท่าน ส.ว. (ผู้อาวุโสสูงวัย) ซึ่งเป็นผู้หลักผู้ใหญ่จากหลายสาขาอาชีพของจังหวัดสุรินทร์ ทั้งหมด ๓๒ ชีวิต รวมตัวพากันมาทัศนศึกษาและแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ณ ประเทศอินเดีย ในนามของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

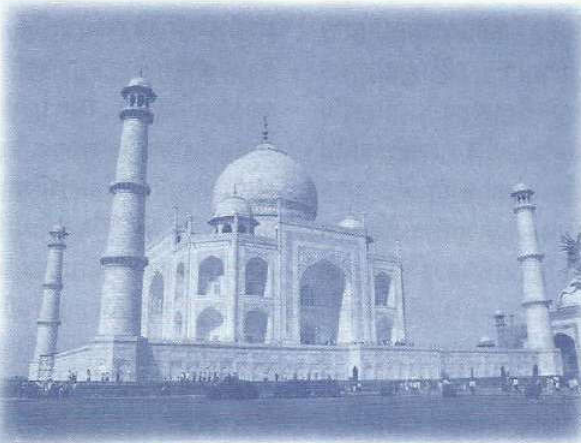
วัฒนธรรมที่เป็นต้นเรื่องและเจ้าของโครงการ โดยมีเป้าหมายศึกษาดูงานเยี่ยมชมโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในบริเวณดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ลุ่มแม่น้ำคงคาของอินเดียตอนเหนือ และเพื่อไปกราบนมัสการดินแดนสังเวชนียสถานสำคัญทางพุทธศาสนาบนเส้นทางบุญเริ่มตั้งแต่เมืองพุทธคยา-พาราณสี-นิวเดลี-ทัช

มาฮาล (สุสานรักอันเลื่องชื่อหนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ของโลก) เป็นการทัศนศึกษาเรื่องราวของอนุทวีปแห่งนี้แบบย่อเพียง ๕ ทิว/ราตรี

การเตรียมการเตรียมความพร้อมเป็นไปด้วยความลุ่มระทึกทุกขั้นตอนเนกเช่นการเดินทางไป

ต่างประเทศทุกๆ ครั้ง การประชุมวางแผนเดินดูขนานไปกับการประสานงานจำนวนงบประมาณสัมพันธ์กับเส้นทางพาหนะและจำนวนดาวของโรงแรมที่แวะพัก เมื่อได้กำหนดวันเดินทางเรียบร้อยการประชุมย่อยเพื่อเก็บ

รายละเอียดงานก็ตามมา หยูกยาเพื่อสุขภาพอนามัย ของใช้ ป้ายผ้า ป้ายชื่อ ฯลฯ แต่สิ่งหนึ่งที่สมาชิกผู้ร่วมเดินทางต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือการค้นคว้าหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับอินเดียที่ทุกคนทุกฝ่ายไม่เฉพาะผู้ประสานงานเริ่มทำการบ้านกันตั้งแต่วันที่แรกของการตัดสินใจร่วมขบวนกา

เปิดฉาก (OPEN SCENCE)

“อินเดีย” หรือ “อินเดียยา” หาใช่คำดั้งเดิมไม่ แต่เป็นชื่อใหม่ที่เราใช้เรียกประชาชนและชื่อประเทศ ตามประวัติแต่เดิมชาวเปอร์เซีย (ประเทศอิหร่านในปัจจุบัน) เรียกผู้คนแถบนี้ว่า “ฮินดู” หรือ “สินธุ” ตามชื่อแม่น้ำสายสำคัญหนึ่งในสามสายของคาบสมุทรชมพูทวีป อีกสองสายคือ แม่น้ำคงคาและแม่น้ำพรหมบุตร แม่น้ำฮินดู (Indus River) ไหลผ่านตอนเหนือของอินเดียและปากีสถาน ที่ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู มีวัฒนธรรมแบบชาวฮินดู บ้างจึงเรียกกันว่า “ฮินดูสถาน” (หนังสือพิมพ์รายวันยอดนิยมของอินเดียฉบับหนึ่งก็ใช้ชื่อว่า “ฮินดูสถานไทม์”) แต่ความเห็นของอดีตนายกรัฐมนตรีคนแรกของอินเดีย นาย Jawahar Lal Nehru กลับไม่เห็นด้วยที่จะให้ใครต่อใครเรียกอินเดียในชื่อนี้ ท่านเห็นควรให้เรียกว่า “ฮินดี” เหตุผลก็เพราะอินเดียไม่ได้มีเฉพาะวัฒนธรรมฮินดู แต่อินเดียมีความหลากหลายในทุกด้าน ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า...

“India is geographical and an economic entity, a cultural unity amid diversity, a bundle of contradictions held together by strong but invisible threads.” (อินเดียมีชีวิตความเป็นอยู่ทางด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และมีเอกภาพทางวัฒนธรรมท่ามกลางความแตกต่าง เป็นที่รวมของความขัดแย้งซึ่งยึดเกี่ยวเป็นหนึ่งเดียวกัน ด้วยความผูกพันอันแข็งแกร่งแต่มองไม่เห็น)

อาจมองได้ว่าคำพูดดังกล่าวเป็นเหตุผลทางด้านการเมืองที่ไม่ต้องการเห็นการแตกแยก แบ่งกลุ่ม เพราะอินเดียมีศาสนา ภาษา เชื้อสายของผู้คนและวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นหนึ่งในแอ่งอารยธรรมของโลก เพียงแต่มีวัฒนธรรมฮินดูเป็นวัฒนธรรมหลัก ความเห็นของเนห์รูที่ได้รับการตอบรับจากสังคมโลก ปัจจุบันโลกจึงเรียกขานประเทศและประชาชนบนคาบสมุทรแห่งเอเชียใต้กันทั่วไปว่า “ฮินดี” หรือ “อินเดีย”

ยังมีอีกคำหนึ่งซึ่งคนไทยจำนวนหนึ่งนิยมใช้เรียกคนอินเดียและประเทศอินเดียด้วยเช่นกัน แต่ก็ไม่กว้างขวางมากนัก คือคำว่า “ภารตะ” ซึ่งมีที่มาจากคำว่า “ภารต” จากมหากาพย์ชื่อดังของอินเดียเรื่อง “มหาภารตะ” ที่คนไทยรู้จักดีนั่นเอง เบ็ดมีติคมจึงขอเลือกเอาชื่อนี้ที่ยังไม่แพร่หลายมากนักมาสื่อสารถึงคนกันเองเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคม และวิถีคิดของผู้คนในประเทศอยู่อารยธรรมล้ำค้ำของซีกโลกตะวันออกเช่นอินเดีย ซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดหรือรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยในมุมมองของเกล้ากระผม

พุทธศยา (BUDHGAYA)

เข้ามีดประมาณตีห้าของวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๑ ผมและคณะเพื่อนร่วมทางทั้งหมดมาพร้อมกันที่สนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินที่เป็นความภาคภูมิใจของคนไทย เพราะได้ชื่อว่ายิ่งใหญ่เป็นอันดับสามของโลก ซึ่งอันดับหนึ่งกับสองก็อยู่ในทวีปเอเชียเช่นกัน ข้อมูลการจัดอันดับเรตติ้งความยิ่งใหญ่ของสนามบินผมได้ยิน

จากผู้รู้
แก่สม
โคราช
สำหรับ
หน้าที่ร
ของอา
ลา
พาหนะ
นักเดิน
กัน รร
เครื่องใ
ถึงครึ่ง
กันตาม
ออกไป
เฉียงเท
เราใช้
มหาสม
ก็มาถึง
ถิ่นที่นั
ชั่วโมง
รันเวย์
รัศมีสา
ของฟ้อ
ฤดูร้อน
โกด้นา
หากเป็น
คล้าไป
เที่ยวแ
โอกาส
จากเมือ
เหนือขอ
กันที่พ
ภูมิภา
พลัดถิ่น
จะมาใช้
เมื่อ
จาก ปัด
พิหารหรื
กิโละเมต
“Deepa
นานาชา

จากผู้รู้เพื่อนร่วมทางของเราคนหนึ่งซึ่งเล่าบอก แก่สมาชิกบนรถบัสปรับอากาศสายสุรินทร์-โคราช พาหนะที่รับส่งคณะเราทั้งไปและกลับ สำหรับการเดินทางครั้งนี้ เมื่อสองสามนาทีก่อนหน้าที่เราจะเข้าจอดเทียบท่าชานชาลาช่อง ๙ ของอาคารผู้โดยสารขาออก

สายการบินแอร์อินเดีย เที่ยวบินที่ IC ๗๓๐ พาหนะขนาดกลางนำพาทั้ง ๓๒ ชีวิต พร้อมกับ นักเดินทางแสวงบุญอีกคณะหนึ่งประมาณเท่า ๆ กัน รวมแล้วทั้งผู้โดยสารและคณะนักบินบน เครื่องในวันนั้นไม่น่าจะเกิน ๑๐๐ ชีวิต รวมไม่ถึงครึ่งของขนาดความจุของเครื่องเราจึงเลือกนั่ง กันตามสบาย โดยมีจุดหมายปลายทางที่อยู่ห่าง ออกไปราว ๔,๐๐๐ กิโลเมตร ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ดินแดนแห่งพุทธภูมิ เมืองพุทธคยา เราใช้เวลาบินข้ามเมียนมาร์และอ่าวเบงกอล มหาสมุทรอินเดียด้วยเวลาเพียง สามชั่วโมงครึ่ง ก็มาถึงสนามบินเมืองพุทธคยา ตรงกับเวลาท้องถิ่นที่นั่น ๑๐.๓๐ น. (เวลาอินเดียช้ากว่าไทยหนึ่ง ชั่วโมงครึ่ง) ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะร่อนลงแตะพื้นรันเวย์ผมสังเกตเห็นแม่น้ำกว้างใหญ่หลายสายใน รัศมีสายตาดูอยู่สภาพแห่งขอร่าวกับเป็นลำธาร ของท้องทราย เหมือนส่งสัญญาณบอกให้เราทราบว่า ฤดูร้อนกำลังนำความแห้งแล้งมาเยือนอินเดีย โดดเดี่ยวทาง (พระครูตวง) ท่านเล่าบอกแก่เราว่า หากเป็น ๒-๓ เดือนก่อนหน้านี้เที่ยวบินนี้จะคลาคล่ำไปด้วยผู้โดยสาร เพราะเป็นฤดูกาลท่องเที่ยวแสวงบุญของที่นี่ โชคดีนักท่องเที่ยวอาจมี โอกาสได้เห็นจริยวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์เิบต จากเมืองธรรมศาลา (Dharmasala) ทางตอนเหนือของอินเดียนับร้อย ๆ รูปลงมาปฏิบัติธรรม กันที่พุทธคยาระหว่างเดือนธันวาคมถึง กุมภาพันธ์ ในบางปี “องค์คาลิลามะ” ผู้นำพลัดถิ่นและผู้นำจิตวิญญาณของชาวเิบตก็มักจะมาใช้เวลาในเดือนธันวาคมที่นี่ด้วยเช่นกัน

เมืองพุทธคยาหรือ คยา (Gaya) อยู่ห่างจาก ปัตนะ (Patna) เมืองหลวงของแคว้นพิหารหรือรัฐพิหารลงมาทางใต้ประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร ใกล้ท้องถื่น “Kermlesh” และ “Deepak” เล่าบอกผมว่า รัฐนี้มีสนามบินนานาชาติเพียงแห่งเดียวคือที่นี่ เนื่องจากมีนัก

ท่องเที่ยวและผู้แสวงบุญชาวพุทธหลังไหลกันมา บิละนับล้าน ๆ คน เพื่อมาปฏิบัติธรรมเคารพ กราบไหว้สถูปหรือวิหารมหาบติ (Mahabodhi Temple) รัฐพิหาร (Bihar) เป็นหนึ่งในรัฐที่ ยากจนที่สุดของอินเดีย ปัจจุบันมีประชากร ประมาณ ๘๒ ล้านคน วิถีชีวิตของผู้คนที่นี่ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมน้อยมากไม่เหมือนเมือง ใหญ่อื่น ๆ ที่หมุนตามวัฒนธรรมกระแสหลัก ของโลก วันนั้นเราไม่ยอมเสียเวลาแม้แต่หยก ทันทีที่เก็บข้าวของสัมภาระขึ้นรถบัสเรียวเรียวเราก็ก่ออกเดินทางจากสนามบินมุ่งตรงไปกราบ นมัสการสถูปมหาบติ สถานที่ที่องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ องค์สถูปมีความสูง ราว ๓๐ เมตร มีต้นโพธิ์ใหญ่ขึ้นอิงแอบอยู่เป็น สัญลักษณ์ เรารวมตัวกันถ่ายรูปหมู่และทำสมาธิ สวดมนต์กันใต้ต้นโพธิ์ใหญ่อยู่นานสองนาน สมาชิกบางกลุ่มแยกย้ายกระจ่ายกันสำรวจ บริเวณ บ้างก็เก็บใบโพธิ์ที่หล่นบนพื้นเพื่อเป็น ของฝากทรงคุณค่าแก่ญาติมิตรได้คนละหลาย ๆ ใบ เพราะเป็นช่วงโพธิ์ผลัดเปลี่ยนใบ บางคนไป นั่งรอรับจากมือพระสงฆ์ไทยที่บรรจงเขียนรูป พระพุทธรูปลงบนใบโพธิ์ด้วยปากกาเมจิกอย่าง ประณีตบรรจงและชานีชำนาญ แลกกับการ ทำบุญถวายทาน ๑๐ รูป ๒๐ รูป ตามแต่ ศรัทธาเพราะท่านไม่ได้ร้องขอ ทราบภายหลังว่า อาจารย์ท่านก็เพิ่งเดินทางมาจากเมืองไทยเพื่อมา ปฏิบัติธรรมและกราบนมัสการสังเวชนียสถาน เช่นเดียวกัน ยามว่างจากการนั่งทำสมาธิบริเวณ ใต้ต้นโพธิ์ท่านก็หยิบใบโพธิ์ที่หล่นตรงหน้าขึ้นมา ขีดเขียนเล่น ๆ เป็นพระพุทธรูป ญาติโยมมา เห็นเข้าก็มาขอทำบุญแบ่งเอาไป ด้วยฝีมือของท่านบวกกับความศรัทธาในสถานที่มุนนี้จึงกลายเป็นมุนไทยมุนยอย ๆ ในบางขณะ

ด้านหน้ารอบนอกตรงปากทางเข้าบริเวณ องค์สถูปดารดาชไปด้วยร้านค้าและธุรกิจสารพัด ชนิดที่ล้วนหวังเรียกและรีดเงินจากนักท่องเที่ยว นักแสวงบุญผู้ผ่านมา อาทิ ตรงปากทางเข้าด้าน หน้ามีร้านขายดอกไม้พวงมาลัยเพื่อการทำบุญ วางอยู่เรียงราย ถัดมาเป็นร้านขายพระพุทธรูป ประคำ เทป ซีดี ธรรมะ ที่เห็นแปลกตาคือมุง กันยุงทรงตั้งรูปลักษณ์คล้ายคนนั่ง ออกแบบมา

สำหรับผู้ที่นั่งสมาธิ เป็นไอเดียที่เก๋ไก๋ไม่เหมือนใครและเฉพาะตัวยิ่ง ถัดออกมาไกลหน่อยเป็นร้านขายเสื้อผ้า เครื่องประดับ ของใช้ ของฝาก เกสต์เฮาส์ ห้องพัก รวมไปถึงเด็กขอมานที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งตลอดเส้นทาง ซึ่งทุกธุรกิจพอค้าแขกได้โชว์ให้เห็นถึงเทคนิคและศิลปะการขายชั้นเซียน ด้วยการตื้อ ตื้อ และก็ตื้อ... จนเราอายุไม่กล้าปฏิเสธ

เพื่อนคนหนึ่งมาฟ้องว่า... “ฉันซื้อซีดีธรรมะมาแล้ว ๑ แผ่น จากราคาขายที่แรกบอก ๑๒๐ รูปี ฉันต่อรองได้ราคา ๕๐ รูปี สุดแสนจะดีใจ แต่แขกขายคนเดิมไม่ยอมไปไหนยังตามตื้อจะขอขายให้ฉันอีกในราคาใหม่ ๔ แผ่น ๑๐๐ อ้างว่าเพื่อสมนาคุณ เธอเรียนการตลาดมา ช่วยบอกฉันที่มีมันอะไรกัน... ฉันถูกหลอกหรือเปล่า?”

ผมฟังแล้วได้แต่ส่ายหน้า (กิริยาอาการส่ายหน้าของคนอินเดียแปลความหมายได้ว่า ใช่หรือเห็นด้วย)

เรากลับมาทานเที่ยงและเข้าพัก ณ โรงแรมโตเกียว (Tokyo Hotel) ในคืนแรกของการเดินทาง ผมเข้าใจเองว่าเจ้าของโรงแรมคงไม่ใช่ชาวญี่ปุ่นแต่ที่ใช้ชื่อนี้เพราะโรงแรมตั้งอยู่ตรงประตูทางเข้าวัดญี่ปุ่น โปรแกรมที่ถือว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการมาเยือนเมืองพุทธคยาคือการได้ทัวร์ชมวัดนานาชาติ โดยรัฐบาลอินเดียได้จัดสรรพื้นที่ชั้นในของเมืองไว้ให้ประเทศที่มีพลเมืองนับถือพุทธศาสนาได้มาสร้างวัดในแบบฉบับที่เป็นของตนเองไว้ ที่นี้จึงมีทั้งวัดไทย ญี่ปุ่น พม่า จีน ทิเบต เนปาล ภูฏาน ป้ายวันนั้นเราจึงเพลิดเพลินกับการเดินชมศิลปะความงามของวัดนานาชาติ ดูความประณีตของศิลปกรรมการ

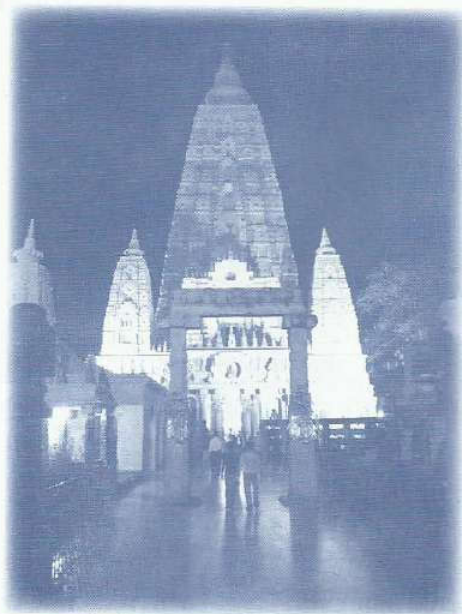
ก่อสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติพร้อม ๆ กับการเที่ยวดูวิถีชีวิตของผู้คนชาวเมืองพุทธคยา ซึ่งเราสัมผัสได้กับมานแห่งความยากจนที่แผ่ปกคลุมอยู่ทั่วไป ยากที่จะหาความเป็นระบบระเบียบได้ แต่กิจกรรมในชีวิตประจำวันบางอย่างก็สามารถสร้างความตื่นตาตื่นใจจนสนเท่ห์แก่หมู่คณะเราได้หลายอย่างในเส้นทางชมเมือง อาทิ เราได้พบเห็นการปั้นก้อนขี้วัวเพื่อทำเป็นเชื้อเพลิงหุงหาอาหาร โดยนำขี้วัวเปียกมาคลุกเคล้าผสมกับแกลบป่นตากเป็นก้อนแบน ๆ แปะไว้กับฝาบ้านและพื้นดินเป็นแถวแนวอย่างเป็นระเบียบ ที่ตากแห้งแล้วก็เรียงเก็บไว้เป็นกอง ๆ ใหญ่บ้างเล็กบ้างสำหรับไว้ใช้เองและไว้ขาย ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในชุมชนแห่งนี้ ภายหลังเราพบว่าตลอดเส้นทางของการเดินทางในทริปนี้ตั้งแต่เมืองพุทธคยาจนถึงนิวเดลี กิจกรรมเช่นว่านี้มีให้เห็นอยู่ตลอด

“หรืออาหารที่เรารับประทานกันก็ผ่านการปรุงด้วยเชื้อเพลิงก้อนขี้วัวตากแห้งนี้ด้วย?” ใครคนหนึ่งตั้งคำถามขึ้นมอลอย ๆ ระหว่างเดินทางกลับที่พัก

“.....” เสียบ ไร้เสียงตอบ

เรื่องเชื้อเพลิงขี้วัวตากแห้งได้กลายเป็นประเด็นหลักของหัวข้อการสนทนาในวันต่อ ๆ มาบนรถด้วยวิธีการ focus group แบบเข้มข้น บางคนทีลุ่มลึกมีการเปรียบเทียบในทุกมิติ ทั้งด้านส่วนผสม ขนาดและรูปทรงของการปั้นก้อนขี้วัวมัน เล็ก ใหญ่ ทรงกลม ทรงเหลี่ยม หรือ รี

สำหรับที่นี่แล้วนักท่องเที่ยวไทยเป็นกลุ่มที่มีเสน่ห์มากที่สุด ได้รับความนิยมชมชอบจากเหล่าพ่อค้า ขอมานและแขกมุงเป็นอย่างมากยิ่ง เดินไป

ทางไหนมีแต่แขกห้อมล้อม เพราะคนไทยใจบุญสุนทานและมีนิสัยชอบซื้อ-ซื้อทุกอย่างโอกาสซื้อได้ทุกอย่างที่ขวางหน้า ดังคำเปรียบเปรยที่ว่า “ขึ้นรถเป็นหลับ ขยับเป็นซื้อ” สามารถบอกลักษณะของนักท่องเที่ยวไทยได้เป็นอย่างดี และดูเหมือนว่ากลุ่มแขกมุงก็รู้จักนิสัยในข้อนี้ของคนไทยดีมากรวมเช่นเดียวกัน ส่วนขอทานก็รู้ว่าคนไทยใจดีชอบบริจาคทาน การเคลื่อนขบวนของเราจากจุดต่อจุดจึงเป็นไปอย่างเชื่องช้าเพราะกว่าจะแหวกม่านมลภาวะแขกมุงมาขึ้นรถได้ครบทุกคนต้องใช้เวลาและลุ้นระทึก คนแล้วคนเล่าการอวดโชว์และเปรียบเทียบกับใครซื้อของได้ถูกแพงกว่ากันก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การบริหารเวลาให้เป็นไปตามโปรแกรมที่วางไว้ทำได้ยาก เพราะศักดิ์ศรีเรื่องซื้อของได้แพงกว่ายอมกันไม่ได้แต่กระเป๋าก็ไปเท่าไรเราไม่คำนึงถึงหนักเข้าเมื่อถึงจุดแวะชมบางจุดบางคนจึงตัดปัญหาเพียงนั่งรออยู่บนรถไม่ยอมลงไปชม ถ่ายรูปก็เพียงใช้กล้องซูมถ่ายเอาในระยะไกลแทน

โพล์เพล็กใกล้พลบค่ำในวันนั้นเราได้ไปเยี่ยมชมบ้านนางสุชาดา ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชราด้านทิศตะวันออก มีสะพานคอนกรีตทอดข้ามไประยะทางยาวกว่าหนึ่งกิโลเมตร สภาพแม่น้ำที่เห็นมีแต่ท้องทรายขาวโพลนหาน้ำไม่

ไต่บอกเราว่าในฤดูฝนจะมีน้ำหลากเอ่อล้นฝั่งและจะแห้งเหือดหายไปในเวลาอันรวดเร็วเมื่อปลายฝนเช่นเดียวกับแม่น้ำสายสั้น ๆ ทั่วไปในรัฐพิหาร จินตนาการของผมจึงเจอทางตันบันเจ็ดต่อไม่ได้ว่า เมื่อครั้งที่นางสุชาดาได้ถวายข้าวมธุปายาสแก่องค์พระศาสดาแล้ว ขณะนำภาตมาล้างทำความสะอาดริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรานางได้อธิษฐานในใจว่า “หากพระศาสดาผู้นี้สามารถบำเพ็ญเพียรจนบรรลุสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ในวันใดวันหนึ่งภายภาคหน้า ก็ขอให้ภาตภาชนะใส่อาหารนี้ลอยทวนน้ำขึ้นไปด้วยเถิด...” ปรากฏว่าคำอธิษฐานของนางเป็นจริง ภาตใส่อาหารลอยทวนน้ำขึ้นไปทางเหนือ แต่ในวันนี้เนรัญชราไม่มีเพียงท้องทรายไม่มีน้ำแม้เพียงหยดหรือสายน้ำนี้จะขราเหมือนชื่อ ทำน้ำตรงจุดที่นางสุชาดานั่งอธิษฐานยังมีต้นโพธิ์ใหญ่เป็นสัญลักษณ์ให้เห็น ส่วนบ้านนางสุชาดาอยู่ห่างจากทำน้ำเข้าไปไม่กี่กิโลเมตร สภาพปัจจุบันที่บ้านนางสุชาดาเป็นสลупก่อสร้างขึ้นมาภายหลังด้วยอิฐแดงฐานกว้างมีความสูงราว ๕-๗ เมตร ห้อมล้อมด้วยย่านชุมชนเกษตรปลูกข้าวสาลีและฟาร์มเลี้ยงสัตว์โดยรอบ

คนเลี้ยงวัวเดินเทินหญ้าฟ่อนใหญ่ไว้เหนือศีรษะเคลื่อนเข้าใกล้มาทุกที ๆ ทันทีที่แลเห็นคณะของเราเขารีบทิ้งฟ่อนหญ้าแล้วเกรเข้ามาผสมโรงกับเด็กขอทานและแขกมุงที่ยืนอรรออยู่ก่อนแล้ว ปากเปล่งเสียงร้องเรียกเป็นคำไทยว่า “อาจารย์ อาจารย์ ...” พร้อมแสดงปฏิกริยาห่อมือยื่นไปจ่อที่ปากตัวเองเพื่อขอเงินค่าอาหารด้วยที่ทำอาหารที่คล่องแคล่วเป็นธรรมชาติยิ่งราวกับอยู่ในสายเลือด

ผมรีบกระโดดขึ้นมานั่งบนรถในทันทีที่รถบัสดำเนินมารอรับ นั่งมองดูความขุมนุ่นวุ่นวายบริเวณประตูทางขึ้นรถบัสดำเนินนี้ตลอบอวลไปด้วยฝุ่นและเริ่มชุ่นด้วยอารมณ์

เราข้ามกลับมาทำวัดสวามนัตย์เย็นที่เจดีย์มหาปติอีกครั้งเมื่อแสงแห่งวันหมดไป อากาศเริ่มเย็นลงบ้าง ไฟแสงสีจากหลอดนีออนอาบทางองค์สลุปจากฐานไปถึงยอดให้ภาพทั้งดงามจับใจยิ่ง เสียงสวดมนต์ทำนองพุทธนิยามหายานจากเครื่องขยายเสียง “นุดัง สะระนัง คัจฉามิ...

ดัมมิง สะระนัง...” ดังก้องกังวานไปทั่วทิศให้ความรู้สึกขลังและศักดิ์สิทธิ์ บริเวณรอบ ๆ องค์สถูปยังคงเนืองแน่นไปด้วยพุทธศาสนิกชนพระสงฆ์และเหล่าบรรดาสาวกที่ยิ่งจะดูหน้าตากว่าตอนกลางวัน ในมุมหนึ่งตรงด้านหน้าพระมหาเจดีย์ผมนั่งดูผู้คนเดินจงกรมเวียนเทียนผ่านไปมาจนตาหลับพรึ่มพราหมณ์ ในดวงจิตเลื่อนลอยไกลคิดอะไรเรื่อยเปื่อยหาเป็นสมาธิไม่ กระทั่งมีใครบางคนมาสะกิดที่แขน ภาพตรงหน้าที่ค่อย ๆ แจ่มชัดขึ้นเป็นภิกษุหนุ่มในพุทธศาสนาแต่ลักษณะการครองจีวรแปลกไม่คุ้นตา หน้าตาละม้ายคล้ายไปทางอินเดีย ครั้นเมื่อได้พูดคุยจึงรู้ว่าท่านเป็นพระนักศึกษามาจากเมืองจิตตะกอง เมืองท่าทางตอนใต้ของประเทศบังคลาเทศ ค่อยไปทางชายแดนประเทศพม่าหรือเมียนมาร์ เราแลกเปลี่ยนทัศนะกันตามประสาของมิตรใหม่ แต่ก่อนจะแยกย้ายท่านทั้งห้าท่อนฮุกว่า...

“โยม อาตมาขอธนโมทนาเงินค่าเล่าเรียนในอินเดีย ๑๐๐ รูปี เพราะอาตมาไม่มีรายได้ไม่มีพ่อแม่ อยู่ตัวคนเดียวที่นี่” ประสพการณ์การขอหลายรูปแบบที่พบเจอในวันนี้ทำให้ผมเข้าใจได้ในทันที

“อีกแล้ว Beggar !!!” ผมร้องในใจ ก่อนควักหยิบเงินรูปีให้โดยไม่มีการเลือก

คำวันนั้นผมเดินตามหมู่คณะออกมาจากองค์สถูปมหาปติแห่งเมืองพุทธคยาเกือบเป็นคนสุดท้ายพร้อมกับเสียงปณิพิมพ์าเล็ก ๆ ในใจแข่งกับเสียงบทสวด

พาราณสี (VARANASI)

เป้าหมายการเดินทางของเราวันนี้อยู่ที่เมืองพาราณสี (Varanasi) ใช้เวลาเดินทางประมาณ

๔-๕ ชั่วโมง นั่นคือข้อมูลที่ทุกคนรับทราบพร้อมกันบนโต๊ะอาหารเช้า จากนั้นในราวเจ็ดโมงครึ่งเราจึงต่างพร้อมออกเดินทาง การปรับตัวเพื่อตื่นให้ทันเวลานัดหมายมีปัญหาบ้างสำหรับบางคน ทั้งนี้เพราะเป็นการเดินทางคืนแรกร่างกายต้องการเวลาเพื่อการปรับตัว เรื่องอาหารสามมื้อมีผ่านมาทุกคนก็ไม่มีปัญหา อาหารที่เสิร์ฟมีข้าวมีแกงไก่ ไช้ต้ม ไช้เจียว ซุป มีอาหารอินเดียให้ได้ลองลิ้มชิมรสด้วย ได้แก่ จาปาตี บุรี หรือนัน และดาล ให้เราเลือกอร่อย แต่ในกระเป๋าทูบของพวกเราจะมีทั้งน้ำพริก น้ำปลา มาม่า ไข่ไข่ ตุนมาไว้มากมายเหมือนกัน บนโต๊ะอาหารในมือหลัง ๆ หลังจากที่ได้ให้อาหารอินเดียเป็นพระเอกฉายเดี่ยวมา ๓-๔ มื้อ ก็เริ่มมีน้ำพริก น้ำปลามาปะปนกลายเป็นเมนูลูกผสม เช่น จาปาตีจิ้มแจ่ว รสชาติที่เราสรรค์สร้างกันขึ้นมาใหม่ในแบบฉบับลูกผสมไทย-อินเดีย

จากพุทธคยาเรามุ่งหน้าสู่ทิศตะวันตกตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๒ ไปยังนครโบรินที่มีอายุเก่าแก่ราว ๓๐๐๐ ปี ระยะห่างตามป้ายบอกทางระบุเพียง ๒๐๐ กว่ากิโลเมตร แต่ใช้เวลาเดินทางร่วม ๕ ชั่วโมง ผมคิดตั้งข้อสังเกตในใจ แต่ความสงสัยเริ่มหายไปเมื่อเราออกเดินทางมาได้ระยะหนึ่ง เส้นทางสี่เลนส์ของทางหลวงสายหลักหมายเลข ๒ ซึ่งเชื่อมสองเมืองใหญ่ Kolkata หรือ กัลกัตตา ที่คนไทยรู้จัก กับนิวเดลี เมืองหลวง ลากตัดผ่านท้องทุ่งที่ราบส่วนใหญ่ทางตอนเหนือของประเทศและผ่านเมืองสำคัญ ๆ อีกหลายเมือง แต่ถนนหนทางกลับเต็มไปด้วยหลุมบ่อมากมายบางช่วงกำลังก่อสร้างรุดต้องข้ามเลนส์ไปวิ่งอีกด้าน มีอุบัติเหตุระหว่างทางเกิดขึ้นหลายจุด รถบัสเรา

สามารถ
กิโลเมตร
เย็นช้า
สาธิต
ชุมชนแ
ราวที่สม
เล่าตาม
มุมมองข
ให้ใกล้ชิด
ยาม
หรือเรื่อง
ทางของ
สายตาม
ชวนกันดู
เป็นเรื่อง
ผู้ใหญ่ที่
สะทสะ
แต่ประก
ของการส
นานจนแ
ความ
ยายบ้าง
ความ
เหม็นนะ
ความ
ย่อยสลาย
เทศบาลม
ความ
มานั่งถ้าย
ความ
มิดชิด ไม่
ความ
การส
กระทั่งได้
ท้องน้ำเพ
แอบได้ที่
เราในวันแ
จากชุมชน
ครูแต่อย่าง
จอดครึ่งแ
พอเงินนา

กระ
ห้อง
แอบ
เราใ
จาก
ครูแ
จอด
พอ

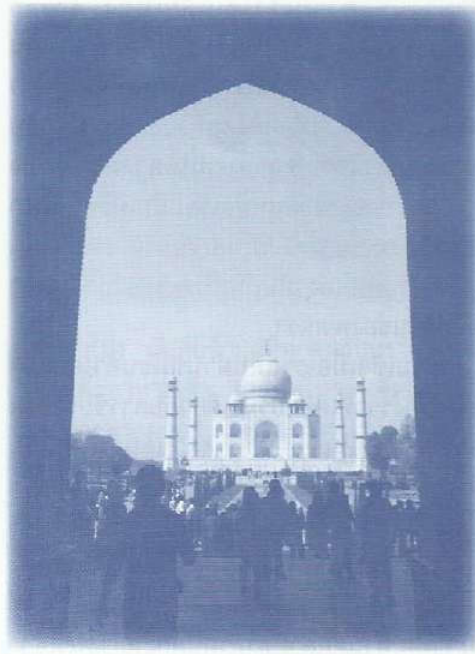
เนื้อ
กับค
สาม
ทรา
มาก

ถ่าย
กลืน
ประ
(ฮา!)

ทางหลวงหมายเลข ๒ มุ่งเข้าสู่เมืองพาราณสีทางด้านทิศใต้ ก่อนถึงเมืองเราได้ข้ามผ่านสะพานที่ทอดยาวข้ามแม่น้ำคงคา สายน้ำแห่งความเชื่อและความศรัทธาของชนชาวฮินดู ปริมาณน้ำในแม่น้ำคงคาเวลานี้มีประมาณหนึ่งในสามส่วน ต่างจากแม่น้ำอีกหลายสายในเส้นทางที่ผ่านมาซึ่งมีแต่ทราย ประมาณเที่ยงเราจึงสามารถฝ่าความจอแจของผู้คนวุ่นวายที่มากมายขั้วไขว่ สภาพการจราจรแออัดบริเวณชานเมืองและตัวเมืองมาถึงบริเวณชั้นในได้สำเร็จ มองเห็นโรงแรม "Ideal Tower" ตั้งเด่นตระหง่านอยู่ตรงหน้า โดยพกวาติกระดับสี่ดาวรอรับการมาเยือนของพวกเรา ผู้จัดการฝ่ายการตลาดของโรงแรมบอกผมว่า ราคาห้องเตียงคู่ในยามปกติที่ไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยวอยู่ที่วันละ ๔,๕๐๐ รูปี ความเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางเบาบางลงทันทีที่เข้าสู่ที่โรงแรมและเป็นส่วนตัวเฉพาะหมู่คณะ

บ่ายวันนั้นเราเดินทางไปชมสถานพิพิธภัณฑสถานสารนารถ อยู่ห่างจากโรงแรมในราว ๑๒ กิโลเมตร ภายในพิพิธภัณฑสถานเก็บรักษาพระพุทธรูปปางแสดงธรรมศิลปะแบบสารนารถไว้จำนวนมาก ลักษณะทางพุทธศิลป์งดงามอ่อนช้อย แต่น่าเสียดายที่เกือบทุกองค์มีร่องรอยของการทำลาย มีดาหนิ จมูกหัก แขนขาด เป็นการจงใจทำลายให้เสียลักษณะ หลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า ในศตวรรษที่ ๑๑ กลุ่มมุสลิมได้เข้ารุกรานเมืองพาราณสี นำโดยกษัตริย์แห่งราชวงศ์โมกุลพระเจ้า Aurangzeb ได้เข้าทำลายเมือง ศาสนสถานและรูปเคารพทั้งของพุทธและฮินดูหลายแห่ง วัดฮินดูหลายแห่งถูกเปลี่ยนไปเป็นสุเหร่าแทน

จากนั้นเราไปต่อยังสถูปสถานเป็นที่ที่พระพุทธเจ้าเสด็จตามไปพบกับปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ หลังจากทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และธรรมเมกสถูป สถานที่ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมจกกับปวัตินสูตรซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกันเพื่อทรงโปรดแก่ปัญจวัคคีย์ ที่นี่เราได้พบกับนักแสวงบุญชาวไทยหลายคน ส่วนใหญ่นำทีมธรรมะทัศนารโดยพระสงฆ์ทั้งจากเมืองไทยและจากวัดไทยในอินเดีย กิจกรรมระหว่าง

มาแสวงบุญ ได้แก่ การนั่งสมาธิ สวดมนต์ เดินจงกรม ตามมุมตามบริเวณต่าง ๆ รายรอบองค์สถูป พระอาจารย์ดวงไถ่ผู้นำทีมก็พาพวกเรานั่งสวดมนต์ภาวนาทำทักษิณาวรรตด้วยเช่นกัน บริเวณใต้ต้นสะเดาอินเดียโดยมีองค์ธรรมเมกสถูปอยู่เบื้องหน้า

ในเส้นทางขากลับโรงแรมเราแวะชมโรงงานทอผ้าไหมเลื่องชื่อของเมืองพาราณสีเพื่อซื้อหาของฝากของที่ระลึก ซึ่งโรงงานทอผ้าที่นี่เป็นผู้ขายล้วนทำงานด้วยท่วงท่าที่คล่องแคล่ว ผมลองเปรียบเทียบราคาขายกับผ้าไหมไทยพบว่าที่นี่ราคาสูงกว่าเป็นเท่าตัว และถึงแม้ว่าเราจะมาจากดินแดนแห่งสุดยอดผ้าไหมไทย วันนั้นพนักงานขายชาย ๒ คนของร้านก็ได้ทำหน้าที่จนมือเป็นระวิงจนถึงนาทีสุดท้ายก่อนรูดอก

บนโต๊ะอาหารของโรงแรมค่าน้ำกลุ่มที่อ้อยอิงรังท้ายคือ ก๊วนหนุ่มใหญ่โกลบ้าน ที่แยกตัวออกมาสนทนาปัญหาบ้านเมืองตามประสา การพูดคุยเริ่มยืดเยื้อและคึกคักออกกรสชาติเป็นพิเศษ เพราะตึกชื่อของ "King Fisher" และ "Royal Challenge" เบียร์ตึกชื่อเหมาะราคาพอดี ๑๕๐ รูปี/ขวด ขวดแล้วขวดเล่าต่อเนื่องถูกสั่งมาเป็นระยะไม่ขาดตอนนี่ยาเพื่อบรรเทาความเมื่อยล้า

จากการได้
เรื่องการ
ก็ขึ้นชื่อลือ
เพรียง
หน้าที่หา
และเป็นจ
ตัวเร็วกว่า
จ่อรอฟังได้
“ชาย
โดยเค็ดชา
คิดอะไรต่อ
ดีหัวว
โรงแรมเพ
แม่น้ำคงค
ทัศนศึกษา
ขณะที่มอง
ออกซึ่งอยู่
“ฝั่งนก” ที่
อาศัยอยู่
สิ่งมีชีวิตอยู่
ทำน้ำร้าน
นักบวชนอน
กับพ่อค้าแม่
แสวงบุญ
เนื่องจาก
ผูกโยงอยู่กับ

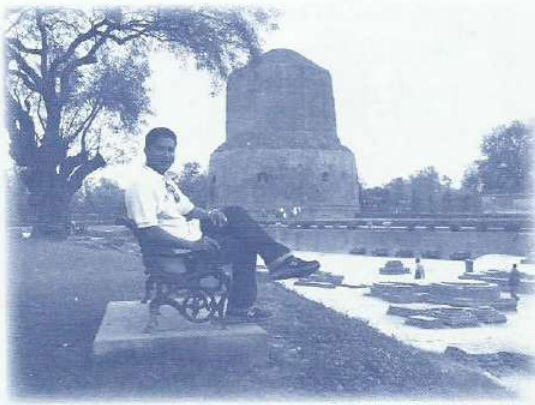
จากการเดินทาง กระทั่งใครคนหนึ่งเปิดประเด็น เรื่องการนวดเพื่อคลายเส้นขึ้นมา เพราะอินเดีย ก็ขึ้นชื่อลือชาในเรื่องนี้ ทุกเสียงร้องขานรับพร้อมเพรียง ผมในฐานะผู้ประสานงานจึงต้องทำหน้าที่หาข้อมูลเรียกพนักงานมาตอบข้อซักถาม และเป็นจริงดังคาดวงสนทนาที่กำลังได้ที่สลายตัวเร็วกว่ากำหนด เพราะคำตอบที่ทุกคนใจจดใจจ่อรอฟังได้ความว่า...

“ชายนวดชาย หญิงนวดหญิง ห้ามสลับเพศ โดยเด็ดขาด!” เป็นคำตอบสุดท้าย ไม่มีใครกล้าคิดอะไรต่ออาการเมื่อยขมมลายหายเป็นปลิดทิ้ง!

ตีห้าวันต่อมา ทุกคนมาพร้อมกันที่หน้าโรงแรมเพื่อโปรแกรมสำคัญคือ ล่องเรือชมแม่น้ำคงคา จัดเป็นไฮไลต์หนึ่งของการมาทัศนศึกษาในครั้งนี่ เรามาถึงริมฝั่งแม่น้ำคงคา ขณะที่มองยังไม่เห็นเส้นขอบฟ้าทางทิศตะวันออกซึ่งอยู่อีกฟากหนึ่งของฝั่งคงคาที่เรียกกันว่า “ฝั่งนรก” ทั้งนี้เพราะไม่มีสิ่งปลูกสร้าง ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ หากจะเปรียบเทียบกับไหนไปก็คือไม่มีสิ่งมีชีวิตอยู่อาศัย ระหว่างทางเดินเพื่อมายังทำนาร้านรวงยังคงปิดเงียบสนิท ขอบทวนและนักบวชนอนเรียงรายอยู่บนฟุตบาททางเท้าสลับกับพ่อค้าแม่ค้าแผงลอยที่เร่ขายดอกไม้สดแก่นักแสวงบุญ

เนื่องจากทำนาคงคาบริเวณเมืองพาราณสีผูกโยงอยู่กับความเชื่อความศรัทธาของฮินดูชน

มานานนับพัน ๆ ปี รัฐบาลอินเดียจึงไม่อนุญาตให้ใช้เรือที่มีเครื่องยนต์หรือแม้แต่เรือหางยาวคณะเรา ๓๒ ชีวิต จึงแออัดกันลงไปเรือแจวลำใหญ่ รุ่งสางเราค่อย ๆ ล่องทวนน้ำขึ้นไปชมโบสถ์วิหาร ชมทำอาบน้ำที่มินิกแสวงบุญลงมาดำผุดดำว่าย บางรายกำลังปลงศพอยู่ริมฝั่งโดยมีนักบวชในชุดเหลืองคอยทำพิธีให้ การได้อาบน้ำชำระล้างร่างกายในพระแม่คงคาสำหรับชาวฮินดูแล้วถือเป็นการชำระบาป เพื่อให้กลายเป็นคนบริสุทธิ์ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ไม่ว่าจะกี่ยุคกี่สมัยผู้คนก็ยังหลั่งไหลมาที่พาราณสีไม่เคยขาดเรววกกลับตามสายน้ำมุ่งขึ้นเหนือ (แม่น้ำคงคาในจุดนี้ไหลวกขึ้นเหนือ) เพื่อมายังท่า “Manikarnika” ซึ่งเป็นท่าสำหรับเผาศพเป็นการเผาด้วยพินมิกองพินกองเรียงรายอยู่ริมฉาปนสถาน เช่นเดียวกับศพวันนั้นกำลังเผาอยู่ ๒ ศพ และรอคิวเผาอยู่อีก ๔-๕ ศพ พิธีการดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ญาติเพียงนำศพมาส่งให้กับเจ้าหน้าที่ จากนั้นเจ้าหน้าที่ก็ดำเนินการฉาปนกิจ คอยกำกับดูแลให้ศพถูกเผาไหม้จนหมดจากนั้นจึงโกยขี้เถ้าลงสู่แม่น้ำคงคา (การลอยอังคาร) เป็นอันเสร็จพิธี เล่ากันว่านับเวลากว่าพันปีแล้วที่แสงไฟจากการเผาศพที่ท่านี้ไม่เคยมอดดับ ปัจจุบันท่าเผาศพบางท่าได้วิวัฒนาการมาใช้แก๊สหรือไฟฟ้าแทนบ้างแล้ว ทั้งนี้เพื่อความสะอาดแก่ญาติที่มีกำลังซื้อจัดเป็น

ลูกค้าอีกระดับหนึ่ง ซึ่งการรับฉาปนกิจได้กลายมาเป็นธุรกิจที่ทำเงินได้ดีไม่น้อยไปกว่าการให้เช่าเรือหรือธุรกิจอื่น ๆ

ธุรกิจอีกอย่างหนึ่งที่เห็นมีอยู่มากแต่อาจสร้างความรำคาญให้กับนักท่องเที่ยวบ้างคือ การขายของที่ระลึกและการขายปลาเพื่อปล่อยในแม่น้ำคงคา พ่อค้าเหล่านี้จะค้าขายโดยล่องเรือมาประกบกับเรือนักท่องเที่ยวแล้วเกาะติดกันไปตลอดจนกว่าจะขึ้นฝั่ง ความฉลาดที่สามารถพูดไทยได้บ้างบางคำและการรู้จักจริตนิสัยคนไทยทำให้พ่อค้าเหล่านี้ดำรงชีพและหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ได้

บรรยากาศยามเช้าของแม่น้ำคงคาแม้จะดูพลุกพล่านอยู่บ้างแต่ก็ให้ข้อคิดเกี่ยวกับสังขารของชีวิตหลายประการ การเปรียบเปรยนรกอยู่ฝั่งหนึ่งสวรรค์อยู่อีกฝั่งหนึ่งเห็นได้ชัดเจนโดยไม่ต้องอธิบาย ความตายเพียงอยู่ใกล้เราแค่เอื้อมศพแล้วศพเล่าที่มอดไหม้ การแข่งขัน การสะสมท้ายที่สุดแล้วใครก็ไม่สามารถพกพาอะไรติดตัวไปได้ นั่นต่างหากที่เป็นแก่นแท้ของชีวิต

คานปูร์ (KANPUR)

หลังจากกลับมาจากล่องเรือในแม่น้ำคงคา และปล่อยปลาเพื่อเอาบุญสำหรับบางคน เราก็กลับมาเตรียมพร้อมสำหรับการเดินทางต่อ ซึ่งเป้าหมายของเราที่ต้องการไปให้ถึงคือ เมืองอัครา ในรัฐอุตตรประเทศ (Uttar Pradesh) เช่นเดียวกับเมืองพาราณสี แต่เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ยาวไกลเกือบ ๗๐๐ กิโลเมตร เราจึงจำเป็นต้องพัก

แรมระหว่างทางก่อนหนึ่งคืน ตามแผนจุดที่เราจะแวะพักคือเมือง คานปูร์ (Kanpur) เมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นอุตสาหกรรมใหม่ตอนกลางของอินเดีย

เราเดินทางผ่านท้องทุ่งที่ราบอันกว้างใหญ่ผ่านแหล่งเพาะปลูกเขตเกษตรกรรมของอินเดีย นอกเหนือจากข้าวสาลีแล้วยังมีไร่อ้อยและมันฝรั่งกว้างไกลสุดลูกหูลูกตา น้ำสำหรับทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นน้ำบาดาลที่เกษตรกรสูบขึ้นมาแล้วปล่อยให้ไหลไปตามร่องน้ำในแปลงเกษตรน้อยนักที่เราจะได้เห็นคลองส่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อการเกษตรและชลประทาน ช่วงนี้เป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตมันฝรั่ง เราจึงเห็นรถขนมันมาจอดออกรอขายที่หน้าโรงงานเป็นทิวแถวคล้ายกับรถบรรทุกอ้อย มันล้าปะหลังหรือบรรทุกไม้ยูคาในบ้านเรา

เมื่อเที่ยงระหว่างทางเป็นช่วงเวลาที่นำมาจากโรงแรม เราทานกันง่าย ๆ บนรถช่วงที่แล่นผ่านเมือง Allahabad เพื่อทำเวลา โกดี้เล่าว่าเมืองนี้มีความสำคัญเพราะเป็นบ้านเกิดของอดีตผู้นำสตรีของอินเดียที่ได้ชื่อว่าเป็นหญิงเหล็กแห่งเอเชียคือ นางอินทรา คานธี แห่งครอบครัวเนห์รู อีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญเพราะเป็นจุดที่แม่น้ำคงคา กับแม่น้ำยมุนาไหลมารวมกัน ที่นี่ยังมีความศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของชาวฮินดู กล่าวคือทุก ๆ ๑๒ ปี จะมีชาวฮินดูจากทั่วสารทิศมารวมตัวกันเพื่อชำระล้างบาปในเทศกาลที่เรียกว่า "Kumbh Mela" ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นเทศกาลงานบุญที่ใหญ่ที่สุดในโลก ดังภาพข่าวต่างประเทศที่เราเคยรู้เคยเห็น แต่วันนี้ภาพที่เรา

เห็น
ข้าวส
๕ ต
เช่นเ
ที่จับ
ชาว
ตน
สัตว์
อันโอ
เบื้อง

เ
โม่งเย
มาจน
หนึ่งใน
ย่านช
มาถึง
เป็นแ
อย่างไ
คานปู
ที่ดินเท
เรื่อ
จับจอง
เป็นเรื่อ
จะไม่เก
ขณะ
ศึกษา
กลับให้
กฎหมาย

เห็นมีเพียงสายน้ำขนาดใหญ่ที่แห้งขอด ในทุ่ง
ข้าวสาธิตสองข้างทางบางครั้งเราเห็นฝูงนกยูง ๔
๕ ตัวหากินอยู่ด้วยกันในสภาพตามธรรมชาติ
เช่นเดียวกับนกกระเรียนตีนแดงสีขาวเทาตัวใหญ่
ที่จับคู่หากินอยู่ในนา ขณะที่แปลงนาถัดไป
ชาวนากำลังลงแขกเก็บเกี่ยวมันฝรั่งผลผลิตของ
ตน เป็นสรรพชีวิตที่อยู่ร่วมกันอย่างลงตัว มีซาก
สัตว์ซากวัวควายตายอยู่ริมทางบ้างก็เป็นอาหาร
อันโอชะของฝูงแร้งกา ซึ่งบินร่อนระบายน่าอยู่
เบื้องบนรอคอยจังหวะให้รุดแล่นผ่าน

เราเดินทางมาถึงชนเมืองคานปूरี่ในราวห้า
โมงเย็น ตลอดเส้นทางที่ผ่านมามีแต่พาราณสี
มาจนถึงคานปूरี่ ผมเก็บใจความสงสัยประการ
หนึ่งในใจมาตลอด กล่าวคือผมสังเกตเห็นบริเวณ
ย่านชานเมืองตั้งแต่พุทธคยา มาพาราณสี และ
มาถึงคานปूरี่ มีการล้อมรั้วก่อกำแพงแบ่งที่ดิน
เป็นแปลง ๆ ใหญ่มากมาย แต่หาได้ทำประโยชน์
อย่างใดไม่ ความสงสัยมากกระจ่างเมื่อเข้าสู
คานปूरี่ Deepak ผู้รู้ธิบายว่า นี่คือการจัดสรร
ที่ดินเพื่อแบ่งขาย หากไม่ล้อมรั้วไว้อาจมีพวกชน
เร่ร่อนที่มักจะมาพร้อมฝูงแพะฝูงแกะเข้ามา
จับจองอาศัย การจะขังไล่ให้รือถอนภายหลังจะ
เป็นเรื่องยาก แต่หากล้อมรั้วไว้การละเมิดสิทธิ์ก็
จะไม่เกิด คำตอบที่ได้ยินทำเอาผมนั่งเงียบไปชั่ว
ขณะ เพราะครุ่นคิดตาม

คนอินเดียที่ยากจนเนื้อตัวมอมแมม ไร้การ
ศึกษาหน้าตาไม่น่าไว้ใจ ดูไม่อาจมีคุณธรรมแต่
กลับให้เกียรติเคารพในสิทธิผู้อื่นและเกรงกลัว
กฎหมาย ไม่เหมือนผู้คนในประเทศสารพันทั้งบาง

ประเทศที่ดูดีมีการศึกษามีวัฒนธรรมที่เจริญกว่า
แต่กลับหิวกระหายอดโซ่ สวาปามไม่เลือกแม่ที่
สาธารณะปาเขาที่ของเขาของเรา... ผมเพียงคิด
เปรียบเทียบในใจ

วันนั้นเราเสียเวลากับการควานหาโรงแรม
อยู่นานสองนานจากห้าโมงเย็นจนถึงสองทุ่ม
เนื่องจากคนขับพาไปผิดเส้นทาง ประกอบกับวัน
นั้นรถติดขนาดหนักในเมืองคานปूर เดินหน้าได้ที
ละคืบ ขบวนทัพมอเตอร์ไซด์เป็นร้อยเป็นพัน
ขวางปิดทางไว้ แม้ตำรวจจราจร ๒ นายจะมา
คอยโบกรถเพื่อเปิดทางให้แต่ก็มีมอเตอร์ไซด์คัน
ใหม่ดาหน้าเข้ามาแทน หักเบี่ยงหลบกันคืบต่อ
คืบ เสียงแตรระงมโหวกเหวกทางแต่ดูเหมือน
กับไม่มีใครได้ยิน เป็นวิกฤตจราจรที่ใกล้จลาจลที่
เราเพิ่งพบเห็นครั้งแรก เป็นอย่างน้อยนานนับ
ชั่วโมง รวดจิงค่อย ๆ ไหลมาถึงโรงแรม
Mandaniki กลางเมืองคานปूर หลังอาหารเย็น
คืนนั้นซึ่งล่วงเลยมาค่อนดึกทุกคนต่างพากันแยก
ย้ายเข้าห้องพักอย่างอ่อนล้า

อัครา (AGRA)

วันนี้เป็นอีกวันที่ฝันของใครหลายคนจะเป็นจริง เพราะหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการเดินทางมาครั้งนี้คือ หัชมายาล (Taj Mahal) เข้ามีดวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๑ เรลงมาทานอาหารเช้าตั้งแต่ตี ๕ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเดินทาง บางคนบางคู่จึงดูคึกคักเป็นพิเศษที่จะได้เห็นอนุสรณ์สถานแห่งความรัก หนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ประมาณเที่ยงของวัน

เดียวกันเรามาถึงเมืองอัครา สมตามความตั้งใจ
ทัชมาฮาล มีประวัติว่าเมื่อสามร้อยกว่าปีที่
ผ่านมาพระเจ้าชาฮานัน (Shah Jahan)
กษัตริย์ในราชวงศ์โมกุล ทรงสร้างทัชมาฮาลขึ้น
มาเพื่อเป็นอนุสรณ์ความรักที่พระองค์ทรงมีต่อ
พระนางมุมตัส มาฮัล (Mumtaz Mahal) พระ
มเหสีที่เสียชีวิตหลังจากคลอดบุตรคนที่ ๑๔ เพื่อ
ใช้เป็นสุสานสำหรับเก็บพระศพของนาง โดย
พระองค์ทรงใช้ความเพียรพยายามในการสร้าง
นานถึง ๒๒ ปี จึงแล้วเสร็จ ได้สถาปนาจากทั้ง
ยุโรปและเอเชีย เช่น จากอิตาลีและอิหร่าน ใช้
แรงงานช่างจากทั้งอินเดียและเอเชียกลางรวม
ประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน ลักษณะอาคารเป็นรูป
ทรงคล้ายสุเหร่าสร้างด้วยหินอ่อนทั้งหลัง ความ
วิจิตรบรรจงอยู่ตรงที่การแกะสลักตกแต่งหินอ่อน
ด้วยการฝังหินอ่อนสีลงไปในเนื้อหินอ่อนสีขาว
เกิดเป็นลวดลายความงดงามที่สุดจะหาใดเปรียบ
ปาน

ภายหลังพระเจ้าชาฮานันถูกโอรสคือ พระ
เจ้าออรังเซฟ (Aurangzeb) ยึดอำนาจและจับ
พระองค์ไปคุมขังไว้ที่ป้อมแดงหรือป้อมอัครา
(Red Fort หรือ Agra Fort) ซึ่งจากป้อมแดง
สามารถมองเห็นทัชมาฮาลได้อย่างชัดเจนตาม
แนวฝั่งแม่น้ำยมนา พระองค์ถูกคุมขังอยู่ที่นั่น
ถึง ๗ ปี ก็สิ้นพระชนม์ลง ทั้งมรดกที่เป็น
ตำนานอันล้ำค่าไว้ภายหลัง ซึ่งวันนั้นหลังจากชม
ทัชมาฮาลเราไปต่อยังป้อมแดง ป้อมปราการที่
แข็งแรงแน่นหนาและใหญ่โตราวกับเป็นเมือง
เมืองหนึ่งมีทั้งปราสาทราชวังและมัสยิดอยู่

ภายใน สาเหตุที่ได้ชื่อว่าป้อมแดงเพราะสร้าง
จากหินทรายแดง การก่อสร้างเริ่มต้นในสมัยของ
กษัตริย์อัครา ในราว ค.ศ. ๑๕๖๕ และมาแล้ว
เสร็จในสมัยของหลานคือพระเจ้าชาฮานัน จึงมี
การเปรียบเทียบว่าพระเจ้าชาฮานันสร้างคุกไว้คุม
ขังตัวเองเพื่อรับผลกรรมจากการที่มีผู้คนบาดเจ็บ
และล้มตายเป็นจำนวนมากระหว่างการก่อสร้าง
ทัชมาฮาล

การเข้าชมทัชมาฮาล ไม่ได้สะดวกสบาย
มากนัก รัฐบาลอินเดียตรวจตราและคุมเข้มวัตถุ
ระเบิดโดยเฉพาะในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติ
(กลัวเข้าไปก่อวินาศกรรมแหล่งทำเงิน) หลังจาก
ผ่านด่านการตรวจตราที่แน่นหนาบริเวณชุม
ประดู เราต่างแยกย้ายไปคนละทิศละทางหามุม
เหมาะเพื่อเก็บภาพเก็บความทรงจำ ทั้งมุมใกล้
มุมไกลทุกมุมมองของทัชมาฮาลล้วนมีความ
งดงามที่แตกต่างอย่างน่าอัศจรรย์สมกับคำ
ยกย่อง มุมใกล้ได้เห็นความประณีตของการแกะ
สลักหินที่มีอยู่เกือบทุกตารางนิ้ว มุมไกลได้เห็น
ความอลังการเห็นวิวทิวทัศน์โดยรอบ ทางเดิน
โดยรอบบนฐานชั้นบนคลาคล่ำไปด้วยผู้คน ทั้ง
มาเดี่ยวที่เป็นครอบครัวและคู่รัก จากด้านหลัง
ของทัชมาฮาลเป็นจุดชมวิวดงามอีกจุดหนึ่ง
เมื่อมองเหนือโค้งน้ำยมนาขึ้นไปทางทิศตะวันตก
ก็สามารถมองเห็นป้อมแดงได้ในระยะพอเหมาะ
พอเจาะ ด้านข้างสองฟากของทัชมาฮาลซ้าย
และขวาเป็นเรือนรับแขกและเรือนพักของ
ลูกสาวสร้างจากหินทรายแดงตกแต่งปลียอดด้วย
หินอ่อนสีขาวนวลแกะสลักขนานอยู่เคียงข้าง

เสริมส่งกันและกันอย่างลงตัว

ครั้นเมื่อเข้าไปภายในห้องโถงรูปโดม เราก็ยิ่งพบเห็นการแกะสลักตกแต่งหินอ่อนที่งดงามและมีความละเอียดประณีตมากขึ้นอีกหลายเท่า โดยเฉพาะโลงศพหินอ่อนแกะสลักสองโลงที่วางอยู่เคียงคู่กัน หนึ่งเป็นของพระนางมুমตัส อีกหนึ่งเป็นของพระเจ้าชาฮัน โกดี้ประจำทัชมาฮาลซึ่งนำชมภายในบอกเราว่าโลงศพนั้นเป็นเพียงการสร้างเพื่อเป็นสัญลักษณ์แต่พระศพจริง ๆ ถูกฝังอยู่ด้านล่าง และยังเล่าต่ออีกว่าหินอ่อนสีที่นำมาตกแต่งลวดลายภายในนั้นนำมาจากทุกมุมโลก เช่น จีน เบลเยียม อิตาลี และอิหร่าน บางแผ่นบางด้านใช้เวลาทำนานนับสิบปี

เวลานัดหมายที่เราตกลงกันไว้ก่อนเข้าชมว่าเพียงหนึ่งชั่วโมงครึ่งจึงผ่านไปอย่างรวดเร็วทำให้เป้าหมายต่อไปคือป้อมแดงจึงต้องนั่งเกรอกรอกันไปรอกันมาเป็นนานสองนานกว่าจะครบและเคลื่อนขบวนได้ แต่ก็กลายเป็นเรื่องดีเพราะที่นี่หลายคนได้ของฝากติดไม้ติดมือไประหว่างรอ

ปีหนึ่ง ๆ จะมีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาเยี่ยมชมทัชมาฮาลและป้อมแดงแห่งเมืองอัคราหลายล้านคน ด้วยความน่าอัศจรรย์ของตัวมันเองที่ไม่ต้องสรรค์สร้างปรุงแต่ง ทัชมาฮาลจึงสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับอินเดียและสร้างเศรษฐกิจให้กับเมืองนี้อย่างประมาณค่าไม่ได้ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา (ค่าเข้าชมทัชมาฮาลสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติคนละ ๒๐ US. ดอลลาร์) เมืองอัคราจึงเติบโตอย่างก้าวกระโดด โรงแรมใหญ่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ที่นี่เราได้พักค้างคืนกันที่โรงแรมระดับห้าดาวของเมือง

Holiday Inn ซึ่งเป็นเครือข่ายโรงแรมของอเมริกา มาตรฐานตะวันตกปกติลูกค้าหากเดินเข้ามาหาราคาค่าห้องอยู่ที่ประมาณ ๕,๐๐๐ - ๖,๐๐๐ บาท/วัน เรื่องที่พักสำหรับการเดินทางในทริปนี้ตั้งแต่วันแรกจนวันสุดท้ายจึงค่อนข้างเหนือความคาดหมายอยู่บ้าง

ท่ามกลางการจราจรที่หนาแน่นในเส้นทางสู่โรงแรมที่พัก ผมนั่งนึกอะไรเรื่อยเปื่อยเพลินไปและเกิดคำถามหนึ่งขึ้นมาในใจว่า...คุณค่าของทัชมาฮาลอยู่ตรงไหน? บทวิพากษ์ทัชมาฮาลคนวิพากษ์ก็มีเหตุผลของตน เช่น ทัชมาฮาลถูกสร้างขึ้นมาจากอำนาจและศรัทธาของกษัตริย์พระองค์หนึ่ง เบียดเบียนชีวิตแรงงาน ผลาญทรัพยากรไปเท่าไร เป็นต้น ผมไม่ได้เห็นแย้งแต่ก็ไม่ได้เห็นด้วยกับการวิพากษ์เหล่านั้นทั้งหมด คำตอบที่ได้ในหัวคิดสั้นๆ วันนั้นกลับเป็นอีกมุม... ทัชมาฮาลมีเรื่องราวความเป็นมา ทัชมาฮาลมีความยิ่งใหญ่ ความสำเร็จเกิดจากความเพียรพยายามที่เหลือเชื่อเหนือธรรมชาติของมนุษย์ ทัชมาฮาลยังมีอีกหลายคำตอบที่รอการค้นหาในมุมมองที่ต่างออกไป

นิวเดลี (NEW DELHI)

คนไทยนิยมเรียกเมืองหลวงของอินเดียว่านิวเดลี (New Delhi) แต่คนอินเดียนิยมเรียกออกเสียงว่า เดลี หรือ นิวเดลี เราจากเมืองอัคราหลังอาหารเช้าของวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๑ มุ่งหน้าสู่เมืองหลวงนิวเดลี ระยะทางเพียงประมาณ ๒๐๐ กิโลเมตร แต่ใช้เวลาเดินทางร่วม ๕ ชั่วโมง การจราจรเริ่มติดขัดบ้างเมื่อ

ใกล้เมืองหลวง มีการจอดแวะตรงด้านเพื่อจ่ายค่าผ่านทางเมื่อข้ามรัฐจากรัฐอูตรประเทศเข้าสู่เขตเมืองหลวง ย่านอุตสาหกรรม โรงเรียนและมหาวิทยาลัยเริ่มหนาตาขึ้นตามลำดับ เช่นเดียวกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ตึกกรมอาคารสูง ๆ เริ่มผุดให้เห็นเป็นระยะ ๆ

นิวเดลี เป็นเมืองหลวงใหม่ที่ถูกออกแบบและวางแผนสร้างอย่างสวยงาม มีถนนเชื่อมต่อกันเป็นตารางโดยมีจุดเชื่อมเป็นวงเวียนและน้ำพุ มีต้นไม้หลายชนิดปลูกไว้เพื่อประดับตกแต่งและให้ร่มเงาริมฟุตบาททางเดิน มีการจัดแบ่งศูนย์การค้าและศูนย์ราชการเป็นสัดส่วน

รถราที่แล่นสวนไปมาอยู่บนท้องถนนของนครหลวงหรือทั่ว ๆ ไปในเส้นทางที่ผ่านมาหากไม่นับรวมรถมอเตอร์ไซด์และรถริกชอว์ (Rickshaw) หรือรถตุ๊กตุ๊ก (ริกชอว์ คือรถสามล้อมีทั้งขนาดใหญ่และเล็ก สำหรับวิ่งโดยสารในระยะทางสั้นๆ) ประมาณ ๔๐ เปอร์เซนต์ เป็นรถยี่ห้อที่เมดอินอินเดีย คือ "TATA" หนึ่งในธุรกิจอุตสาหกรรมรถยนต์ขนาดใหญ่แห่งเอเชียของอินเดีย ที่ปัจจุบันข้ามฝั่งไกลไปเทคโอเวอร์สองบริษัทรถยนต์แบรนด์ดังระดับโลกของอังกฤษคือ จาร์กัว และแลนด์โรเวอร์ ไว้

เรียบร้อยแล้ว และเมื่อเดือนก่อนผู้ผลิตรถยนต์ TATA ของอินเดียก็เพิ่งเปิดตัวรถยนต์นั่งส่วนบุคคล TATA รุ่นหนึ่งซึ่งใช้พลังงานทางเลือกที่มีราคาถูกที่สุดในโลก (ประมาณคันละ ๖๐,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ บาท) แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาตินิยมอย่างหนึ่งซึ่งเชิดหน้าชูตาให้กับชาวอินเดียทั้งประเทศได้ภาคภูมิใจ

แต่ตลอดเส้นทางไม่ว่าจะเฝ้ามองอยู่สักเท่าไร ผมก็ไม่เห็นแม้แต่เงาของรถปิคอัพสายพันธุ์ใหม่ "TATA ซีนอน" ที่กำลังบุกเบิกตลาดเมืองไทยเลยแม้แต่คันเดียว

เรามีเวลาไม่มากนักในนครหลวงนิวเดลี เพียงแค่จากป้ายถึงค่ำเราเข้าชมบ้านนางอินทிரาคานธี และนายราชีฟ คานธี อดีตนายกรัฐมนตรีแม่ลูกที่ต่างถูกลอบสังหารของอินเดีย รวมทั้งบ้านของมหาตมคานธี ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกันรัฐบาลอินเดียได้อนุรักษ์รักษาไว้อย่างดีเป็นพิพิธภัณฑ์ ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา

Indian Gate หรือประตูชัยของอินเดีย อนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงทหารกล้าที่พลีชีพเพื่อชาติในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นจุดสุดท้ายที่เราแวะชมในวันนั้น บรรยากาศบริเวณรอบๆ Indian Gate มองไปคล้ายกับสนามหลวง เป็น

ทั้งลานกิจกรรมของครอบครัว ลานเพื่อพักผ่อนหย่อนใจของผู้คนทั่วไปทุกชนชั้น การ
ละเล่น พ่อค้าหนุ่มตักน้ำจากหม้อดินเดินเร่ขายเป็นแก้ว ๆ มีลูกค้าอุดหนุนหนาตา
เพราะเป็นป้ายที่อากาศค่อนข้างอบอ้าว พ่อค้ารับแฟนท์ฝ่ามือคล้ายรอยสักแต่ลบออก
ได้ง่ายขึ้นบริการลูกค้าด้วยท่าทางคล่องแคล่วชำนาญชำนาญ เราใช้เวลาหัวงสุดท้าย
ก่อนอาหารเย็นด้วยการไปเทกระจาดเงินรูปีออกจากกระเป๋าในย่านการค้าแหล่งช้อปปิ้ง
ชื่อดังตลาด Chanpath กลางเมืองนิวเดลี ทั้งนี้เพื่อต้องการให้น้ำหนักของ
กระเป๋าและสัมภาระเบาลงก่อนขึ้นเครื่องเพื่อบินกลับ

เช้ามิถุนายนที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๐ สายการบินแอร์อินเดียเที่ยวบินที่ IC ๘๕๓
นำเราจากชมพูทวีปดินแดนแห่งพุทธภูมิกลับถึงดินแดนสุวรรณภูมิโดยสวัสดิภาพ
เพียงห้าวันของการท่องเที่ยวไปนับเป็นหัวเวลาที่แสนสั้นนัก ผิวเผินยังดูจนกินใจ
ผ่านกับการมาเยือนประเทศที่มีพลเมืองมากเป็นอันดับสองของโลก มีภาษาพูดมาก
กว่า ๒๐๐ ภาษา มีพื้นที่กว้างขวางเป็นอนุทวีป เป็นแหล่งอารยธรรมล้ำค่าแห่งหนึ่ง
ของโลก แม้เพียงแค่นี้เราก็ได้เรียนรู้ได้ซึ้งคิดและได้ประสบการณ์มากมาย บางเรื่อง
ก็นำไปขบคิดต่อ บางเรื่องตื่นเต้น เหลือเชื่อ น่าขำระคนเห็นใจ ครบทุกรส รวากับ
เป็นภาพยนตร์อินเดีย (Masala Movies) นำกลับมาเล่ากันซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ไม่จบไม่
สิ้น

หลากหลายมิติที่ได้พบเห็นจากการมาเยือนดินแดนภารตะครั้งนี้ ส่งผลให้ทัศนะ
ท่าทีและความเข้าใจต่อผู้คนบนผืนแผ่นดินที่มีจารีตขนบธรรมเนียมและโครงสร้าง
ทางสังคมที่สลับซับซ้อนยิ่งแห่งนี้กระจ่างชัดมากยิ่งขึ้น หลายมิติจะเป็นความทรงจำ
ดี ๆ ที่จารึกตรึงแน่นอยู่ในหัวใจของพวกเราตราบนาน

ขอบคุณ อินเดีย ที่สรรสร้างสิ่งต่างๆ ไว้ให้

นมัสการ... !!!

